

ЗІГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол № 10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С4 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: обов'язкова

Форма навчання: денна

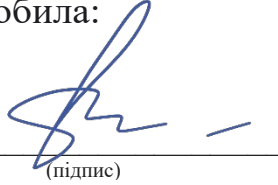
<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Іспит (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>34</u>	<u>16</u>	<u>100</u>	<u>150</u>	<u>2</u>

Київ-ЗФУУ
2025

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів в галузі С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», Спеціальність: С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року).

Програму навчальної дисципліни розробила:

Доктор психологічних наук,
професор кафедри психології

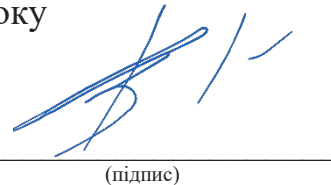
(підпис)

В. Синякова

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

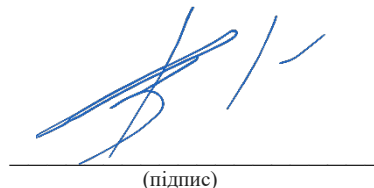
Завідувач кафедри психології

(підпис)

І. Клименко

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис)

І. Клименко

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) „__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) „__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) „__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) „__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 5	Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Статус дисципліни Обов'язкова Мова навчання Українська	
Модулів - 3	Спеціальність: С4 Психологія Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів - 2		1-й	
		Семестр	
Загальна кількість кредитів/годин - 5/150		2-й	
		Лекції (год.)	
		34	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3 год.;	Ступень вищої освіти - Бакалавр	Практичні(год.)	
		16	
		Самостійна робота(год.)	
		100	
		Всього	
		150	
		Вид контролю	
	Екзамен		

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Вікова психологія» є формування у здобувачів освіти системних знань про закономірності психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу, розкриття механізмів становлення особистості та її поведінки залежно від віку, а також набуття навичок застосування цих знань у навчальній, науковій та практичній діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Вікова психологія» є:

- ознайомлення з основними закономірностями психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу;
- формування знань про вікові особливості когнітивних процесів, емоційної сфери та особистісного становлення;
- вивчення факторів, що впливають на розвиток особистості в дитячому, підлітковому, юнацькому та дорослому віці;
- розвиток умінь аналізувати та інтерпретувати вікові зміни у поведінці та психіці людини;
- набуття навичок застосування знань вікової психології у навчальній, науковій та практичній діяльності (консультування, психодіагностика, психокорекція).

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Забезпечення підготовки фахівців у галузі психології здійснюється за системним принципом наступності дисциплін, що формують у студентів поступове оволодіння теоретичними знаннями, практичними навичками та професійними компетентностями.

Пререквізити:

- Загальна психологія — про фундаментальні закономірності психічних процесів, станів і властивостей особистості.
- Історія психології — про розвиток психологічних ідей, концепцій та наукових шкіл у різні історичні епохи.
- Вступ до спеціальності — про основи професійної діяльності психолога, її завдання, напрями та етичні принципи.
- Анатомія центральної нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності — про будову та функції мозку, нервової системи й механізми, що забезпечують психічні процеси.

Постреквізити:

Засвоєння курсу «Вікова психологія» є базою для подальшого вивчення таких навчальних дисциплін:

- Психологія особистості — про закономірності формування та розвитку індивідуальних рис і структури особистості.
- Диференціальна психологія — про відмінності психічних процесів і властивостей між людьми та групами.
- Соціальна психологія — про закономірності взаємодії особистості й групи, соціальні ролі та комунікацію.
- Організаційна психологія — про психологічні аспекти діяльності в організаціях, управління та командну взаємодію.
- Патопсихологія — про порушення психічних процесів і їхній вплив на поведінку та особистість.
- Клінічна психологія — про діагностику, корекцію та підтримку психічного здоров'я людини.
- Основи психологічного консультування — про принципи та методи надання психологічної допомоги й підтримки клієнтам.
- Основи психологічного тренінгу — про організацію та проведення групових занять, спрямованих на розвиток навичок і особистісних ресурсів.

2.5. Результати навчання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні основи вікової психології

Тема1. Предмет, завдання та методи вікової психології.

На занятті розглядаються основні поняття вікової психології, її предмет, об'єкт та завдання як галузі психологічної науки. Студенти аналізують основні категорії дисципліни: психічний розвиток, онтогенез, вікові етапи розвитку, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність та вікові новоутворення. Значна увага приділяється методам дослідження вікової психології та їх використанню у вивченні психічного розвитку людини.

Тема 2. Загальні закономірності психічного розвитку особистості.

Під час заняття студенти аналізують поняття психічного розвитку, його основні характеристики та закономірності. Розглядається роль спадковості, середовища, виховання та діяльності у розвитку особистості. Обговорюються основні фактори та рушійні сили психічного розвитку людини.

Тема 3. Теорії та періодизації психічного розвитку.

Студенти ознайомлюються з основними теоріями розвитку особистості, аналізують концепції психосексуального розвитку З. Фрейда, когнітивного розвитку Ж. Піаже, морального розвитку Л. Колберга, психосоціального розвитку Е. Еріксона. Також розглядаються підходи до періодизації психічного розвитку, запропоновані Л. С. Виготським та Д. Б. Ельконіним.

Модуль 2. Психологічні особливості розвитку особистості на різних вікових етапах

Тема 4. Психологічні особливості розвитку дитини у пренатальному періоді та у перший рік життя.

На занятті розглядаються основні етапи пренатального розвитку дитини та фактори, що впливають на розвиток плода. Студенти аналізують особливості психічного розвитку дитини першого року життя, розвиток сенсорних процесів, формування емоційного контакту з дорослими та виникнення перших форм спілкування.

Тема 5. Психологічні особливості розвитку дитини у ранньому та дошкільному віці.

Під час заняття розглядаються особливості психічного розвитку дітей віком від одного до шести років. Аналізується розвиток мовлення, мислення, пам'яті, уяви та емоційної сфери. Обговорюється роль гри як провідної діяльності дошкільного віку, а також значення спілкування з дорослими та однолітками у розвитку особистості дитини.

Тема 6. Психологічні особливості розвитку молодшого школяра.

На занятті студенти розглядають проблему готовності дитини до навчання у школі, аналізують особливості соціальної ситуації розвитку молодшого школяра. Обговорюється роль навчальної діяльності як провідної діяльності цього вікового періоду, а також розвиток пізнавальних процесів і формування навчальної мотивації.

Тема 7. Психологічні особливості розвитку підліткового віку.

Під час заняття аналізуються основні психологічні характеристики підліткового віку, зокрема формування самосвідомості, самооцінки та почуття дорослості. Розглядаються питання взаємин підлітків з однолітками та дорослими, а також проблеми девіантної поведінки у підлітковому віці.

Тема 8. Психологічні особливості розвитку у ранній юності.

Студенти розглядають особливості психічного розвитку у юнацькому віці, аналізують процес формування особистісної ідентичності, життєвих цілей та професійного самовизначення. Обговорюється роль навчально-професійної діяльності у становленні особистості.

Тема 9. Психологічні особливості розвитку людини у період молодості та зрілості

Період молодості охоплює приблизно вік від 18 до 30 років і характеризується активним становленням особистості, професійною самореалізацією та створенням сім'ї. У цей час людина активно включається у соціальне життя, формує професійні навички та визначає власну життєву позицію.

У період молодості важливе значення має розвиток міжособистісних стосунків, створення сім'ї та формування стабільних соціальних зв'язків. Людина прагне до самореалізації у професійній діяльності, розвитку власних здібностей та досягнення життєвих цілей.

Період зрілості, який часто називають періодом «акме», характеризується досягненням найвищого рівня розвитку особистості. У цей час людина досягає професійної майстерності, соціальної стабільності та психологічної зрілості.

Зрілість характеризується розвитком відповідальності, стабільності емоційної сфери, здатності до саморегуляції та ефективного вирішення життєвих проблем. Людина активно бере участь у суспільному житті, вихованні дітей та професійній діяльності.

Важливими аспектами цього періоду є професійна самореалізація, розвиток творчого потенціалу, підтримка сімейних відносин та передача життєвого досвіду наступним поколінням.

Тема 10. Психологічні особливості розвитку людини у період дорослості та старості.

На занятті розглядаються особливості психічного розвитку людини у період молодості, зрілості та пізньої зрілості. Студенти аналізують питання професійної самореалізації, сімейних відносин, соціальної активності, а також психологічні аспекти старіння та адаптації до змін у житті.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л.		пр.	с.р.	
Модуль 1. Теоретичні основи вікової психології				
Тема 1. Вікова психологія як наука	15	4	1	10
Тема 2. Загальні закономірності психічного розвитку особистості	15	4	1	10
Тема 3. Теорії та періодизації психічного розвитку	16	4	2	10
Тема 4. Психологічні особливості розвитку дитини у пренатальному та немовлячому віці	15	4	1	10
Разом за змістовий модуль 1	61	16	5	40
Модуль 2. Психологічні особливості розвитку особистості на різних вікових етапах				
Тема 5. Психологічні особливості розвитку раннього та дошкільного віку	15	4	1	10
Тема 6. Психологічні особливості розвитку молодшого школяра	13	2	1	10
Тема 7. Психологічні особливості розвитку підліткового віку	16	4	2	10
Тема 8. Психологічні особливості розвитку у ранній юності	13	2	1	10
Тема 9. Психологічні особливості розвитку у період молодості та зрілості	16	4	2	10
Тема 10. Психологічні особливості розвитку у пізній зрілості та старості	14	2	2	10
Разом за змістовий модуль 2	87	18	9	60
Екзамен	2		2	
Усього:	150	34	16	100

5. Тематика практичних занять з дисципліни

Тема1. Предмет, завдання та методи вікової психології.

На занятті розглядаються основні поняття вікової психології, її предмет, об'єкт та завдання як галузі психологічної науки. Студенти аналізують основні категорії дисципліни: психічний розвиток, онтогенез, вікові етапи розвитку, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність та вікові новоутворення. Значна увага приділяється методам дослідження вікової психології та їх використанню у вивченні психічного розвитку людини.

Тема 2. Загальні закономірності психічного розвитку особистості.

Під час заняття студенти аналізують поняття психічного розвитку, його основні характеристики та закономірності. Розглядається роль спадковості, середовища, виховання та діяльності у розвитку особистості. Обговорюються основні фактори та рушійні сили психічного розвитку людини.

Тема 3. Теорії та періодизації психічного розвитку.

Студенти ознайомлюються з основними теоріями розвитку особистості, аналізують концепції психосексуального розвитку З. Фрейда, когнітивного розвитку Ж. Піаже, морального розвитку Л. Колберга, психосоціального розвитку Е. Еріксона. Також розглядаються підходи до періодизації психічного розвитку, запропоновані Л. С. Виготським та Д. Б. Ельконіним.

Тема 4. Психологічні особливості розвитку дитини у пренатальному періоді та у перший рік життя.

На занятті розглядаються основні етапи пренатального розвитку дитини та фактори, що впливають на розвиток плода. Студенти аналізують особливості психічного розвитку дитини першого року життя, розвиток сенсорних процесів, формування емоційного контакту з дорослими та виникнення перших форм спілкування.

Тема 5. Психологічні особливості розвитку дитини у ранньому та дошкільному віці.

Під час заняття розглядаються особливості психічного розвитку дітей віком від одного до шести років. Аналізується розвиток мовлення, мислення, пам'яті, уяви та емоційної сфери. Обговорюється роль гри як провідної діяльності дошкільного віку, а також значення спілкування з дорослими та однолітками у розвитку особистості дитини.

Тема 6. Психологічні особливості розвитку молодшого школяра.

На занятті студенти розглядають проблему готовності дитини до навчання у школі, аналізують особливості соціальної ситуації розвитку молодшого школяра. Обговорюється роль навчальної діяльності як провідної діяльності цього вікового періоду, а також розвиток пізнавальних процесів і формування навчальної мотивації.

Тема 7. Психологічні особливості розвитку підліткового віку.

Під час заняття аналізуються основні психологічні характеристики підліткового віку, зокрема формування самосвідомості, самооцінки та почуття дорослості. Розглядаються питання взаємин підлітків з однолітками та дорослими, а також проблеми девіантної поведінки у підлітковому віці.

Тема 8. Психологічні особливості розвитку у ранній юності.

Студенти розглядають особливості психічного розвитку у юнацькому віці, аналізують процес формування особистісної ідентичності, життєвих цілей та

професійного самовизначення. Обговорюється роль навчально-професійної діяльності у становленні особистості.

Тема 9. Психологічні особливості розвитку у період молодості та зрілості

У період молодості людина активно реалізує себе у професійній діяльності, формує сімейні та соціальні стосунки, визначає життєві цілі. Зрілість характеризується стабілізацією особистості, розвитком відповідальності, соціальної активності та прагненням до самореалізації й передачі досвіду наступним поколінням.

Тема 10. Психологічні особливості розвитку людини у період дорослості та старості.

На занятті розглядаються особливості психічного розвитку людини у період молодості, зрілості та пізньої зрілості. Студенти аналізують питання професійної самореалізації, сімейних відносин, соціальної активності, а також психологічні аспекти старіння та адаптації до змін у житті.

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вікова психологія як наука: предмет, завдання, методи дослідження, зв'язок з іншими науками	10
2	Загальні закономірності психічного розвитку особистості	10
3	Основні теорії та періодизації психічного розвитку (З. Фрейд, Ж. Піаже, Л. Колберг, Е. Еріксон, Л. С. Виготський, Д. Б. Ельконін)	10
4	Психологічні особливості розвитку дитини у пренатальному та немовлячому віці	10
5	Психологічні особливості розвитку дитини у ранньому та дошкільному віці	10
6	Психологічні особливості розвитку молодшого школяра	10
7	Психологічні особливості розвитку підліткового віку	10
8	Психологічні особливості розвитку у ранній юності	10
9	Психологічні особливості розвитку людини у період молодості та зрілості	10
10	Психологічні особливості розвитку людини у пізній зрілості та старості	10
Всього		100

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Вікова психологія» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- екзамен.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Вікова психологія» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3
20%	10%	20%	10%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Екзамен
Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2.Модульний контроль 1 проводиться на 5 занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2.Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		1.Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 10 балів. Розв'язання практичного кейсу 10 балів. Тестові завдання 10 балів.

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	1-10
2	Наявність доступу до мережі Інтернет	
3	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
4	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
5	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
6	Програмне забезпечення: ОС Windows	
7	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела:

1. Виготський Л. С. Психологія розвитку дитини. Київ : Освіта, 1996. 512 с.
2. Ельконін Д. Б. Психологія розвитку. Київ : Вища школа, 2002. 384 с.
3. Климчук В. О. Психологія розвитку особистості : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2016. 320 с.
4. Костюк Г. С. Вікова психологія. Київ : Радянська школа, 1976. 272 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 272 с.
6. Москалець В. П. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 416 с.
7. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор, 2015. 468 с.
8. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2018. 384 с.
9. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Каравела, 2012. 400 с.
10. Ткаченко О. М. Загальна психологія : підручник. Київ : Либідь, 2011. 448 с.

Додаткові джерела:

1. Еріксон Е. Дитинство і суспільство. Київ : Основи, 2000. 416 с.
2. Berk L. Development Through the Lifespan. Boston : Pearson Education, 2018. 864 p.
3. Erikson E. Identity: Youth and Crisis. New York : W. W. Norton & Company, 1994. 336 p.
4. Feldman R. Development Across the Life Span. New York : Pearson Education, 2017. 624 p.
5. Kohlberg L. Essays on Moral Development. New York : Harper & Row, 1981. 441 p.
6. Papalia D., Feldman R. Experience Human Development. New York : McGraw-Hill Education, 2014. 720 p.
7. Piaget J. The Psychology of Intelligence. London : Routledge, 2001. 182 p.
8. Santrock J. Life-Span Development. New York : McGraw-Hill Education, 2019. 800 p.
9. Shaffer D., Kipp K. Developmental Psychology: Childhood and Adolescence. Boston : Cengage Learning, 2013. 720 p.
10. Siegler R., DeLoache J., Eisenberg N. How Children Develop. New York : Worth Publishers, 2014. 512 p.

Інформаційні ресурси:

1. American Psychological Association : official website. URL: <https://www.apa.org>
2. Directory of Open Access Journals : міжнародна база наукових журналів. URL: <https://doaj.org>
3. European Association of Developmental Psychology : official website. URL: <https://www.eadp.info>

4. Google Scholar : пошукова система наукових публікацій. URL: <https://scholar.google.com>
5. National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky : official website. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
6. OpenAIRE Research Portal : European research database. URL: <https://www.openaire.eu>
7. UNICEF Ukraine : official website. URL: <https://www.unicef.org/ukraine>
8. World Health Organization : official website. URL: <https://www.who.int> (дата звернення: 10.03.2026)
9. Міністерство освіти і науки України : офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua>
10. Національна академія педагогічних наук України : офіційний сайт. URL: <https://naps.gov.ua>